

۲۹۹۷۲

شهادت

دانشگاه شهید بهشتی
دانشکده حقوق

بیان نامه:

برای دریافت درجه کارشناسی ارشد

در رشته: حقوق جزا و جرم‌شناسی

موضوع:

بررسی ماده ۵۷۸ قانون مجازات اسلامی

مصوب ۱۳۷۵

«اذیت و آزار بدنی برای اخذ اقرار»

استاد راهنما:

جناب آقای دکتر منوچهر فزانی

استاد مشاور:

جناب آقای دکتر رضا نوربها

نگارش:

بابک حبیبی

سال تحصیلی:

۱۳۷۸-۷۹

۲۶۹۷۲

۲۴۳۸۶

فهرست

<u>صفحه</u>	<u>عنوان</u>
	عنوان
۳.....	- پیشگفتار.....
۶.....	- مقدمه.....
۹.....	الف) اهمیت و انگیزه انتخاب موضوع.....
۱۱.....	ب) روش تحقیق.....
۱۲.....	ج) معرفی مباحث.....
	■ بخش اول - کلیات: سابقه تاریخی اذیت و آزار در حقوق ایران
	و مفاهیم کلی دولت و استخدام
	فصل اول - سابقه تاریخی اذیت و آزار در حقوق ایران
۱۳.....	مقدمه.....
۱۶.....	گفتار اول: اذیت و آزار در حقوق ایران باستان.....
۱۶.....	بند اول - در دوران هخامنشیان.....
۲۰.....	بند دوم - در دوران اشکانیان.....
۲۰.....	بند سوم - در دوران ساسانیان.....
۲۲.....	گفتار دوم: در دوره میانه (از زمان انقراض حکومت ساسانی تا انقلاب مشروطیت).....

<u>صفحه</u>	<u>عنوان</u>
۲۵	گفتار سوم: در دوره معاصر
۲۵	بند اول - از انقلاب مشروطه تا انقلاب اسلامی
۳۰	بند دوم - پس از انقلاب اسلامی
فصل دوم - مفاهیم کلی دولت و استخدام	
۳۴	مقدمه
۳۴	گفتار اول - مفهوم دولت
۳۷	گفتار دوم - مفهوم استخدام
۴۱	گفتار سوم - مفهوم مستخدم و مأمور
۴۱	بند اول - مفهوم مستخدم به طور کلی
۴۴	بند دوم - مفهوم مستخدم از دید حقوق جزا
۴۵	بند سوم - مأمور کیست؟
۴۷	گفتار چهارم - انواع مستخدم
۴۸	بند اول - مستخدم رسمی
۴۹	بند دوم - مستخدم غیررسمی
۴۹	الف) مستخدم بیمانی
۵۰	ب) مستخدم خرید خدمتی

<u>صفحه</u>	<u>عنوان</u>
۵۱	ج) مستخدم روزمزد
۵۲	د) مستخدم حکمی
■ بخش دوم - مفاهیم و ارکان متشکله جرم موضوع ماده ۵۷۸ قانون مجازات اسلامی	
۵۴	مقدمه
فصل اول - مفاهیم اذیت و آزار در جرم موضوع ماده ۵۷۸ قانون مجازات اسلامی بخش تعزیرات مصوبه ۱۳۷۵	
۵۵	گفتار اول - مفهوم لغوی اذیت و آزار
۵۸	گفتار دوم - مفهوم اصطلاحی اذیت و آزار
۶۰	گفتار سوم - مواد ممنوعیت اذیت و آزار در جرم موضوع ماده ۵۷۸
۶۰	بند اول - موارد ممنوعیت در قوانین ایران
۶۱	بند دوم - موارد ممنوعیت در زندانها
فصل دوم - ارکان متشکله جرم موضوع ماده ۵۷۸ قانون مجازات اسلامی بخش تعزیرات مصوبه ۱۳۷۵	
۶۴	گفتار اول - ارکان عمومی جرم موضوع ماده ۵۷۸
۶۵	بند اول - رکن قانونی

<u>صفحه</u>	<u>عنوان</u>
۶۷	الف) رکن قانونی جرم موضوع ماده ۵۷۸ در قانون قبل از انقلاب
۶۹	ب) رکن قانونی جرم موضوع ماده ۵۷۸ در قوانین بعد از انقلاب
۷۰	بند دوم - رکن مادی
۷۱	الف) - فعل مادی مثبت در جرم موضوع ماده ۵۷۸
	ب) - رابطه علیت میان فعل مادی و نتیجه مجرمانه در جرم موضوع ماده
۷۲	۵۷۸
۷۲	بند سوم - رکن معنوی
۷۲	الف) - عمدی بودن جرم موضوع ماده ۵۷۸ قانون تعزیرات
۷۴	۱- سوءنیت عام
۷۴	۲- سوءنیت خاص
	ب) آیا سوءنیت موجود در جرم موضوع ماده ۵۷۸ قانون تعزیرات عام است
۷۴	یا خاص؟
۷۷	گفتار دوم - ارکان اختصاصی جرم موضوع ماده ۵۷۸
۷۷	بند اول - رکن مربوط به شخصیت مرتکب در جرم موضوع ماده ۵۷۸
۷۸	الف) - اذیت و آزار توسط مأمور در جرم موضوع ماده ۵۷۸
۷۹	۱- مستخدمین و مأمورین قضایی

<u>صفحه</u>	<u>عنوان</u>
۸۱	۲- مستخدمین و مأمورین غیر قضایی دولتی
۸۲	۲-۱- مدیران دفاتر دادگستری
۸۲	۲-۲- ضابطین دادگستری
۸۳	عام
۸۶	خاص
۸۹	نظامی
۹۱	۲-۳- اقدامات ضابطین دادگستری و اهمیت آن
۹۳	ب) - اذیت و آزار به امر آمر در جرم موضوع ماده ۵۷۸
۹۴	۱- مفهوم امر آمر قانونی
۹۵	۲- شرایط تحقق امر آمر قانونی
۹۵	۲-۱- امر از ناحیه آمر قانونی صادر شده باشد
۹۶	۲-۲- آمر باید در سلسله مراتب اداری قرار گرفته باشد
۹۶	۲-۳- امر آمر قانونی باید واجد شرایط کتبی و رسمی باشد
۹۸	۲-۴- مأمور موظف به اجرای امر باشد
۱۰۲	بند دوم - رکن مربوط به عمل ارتكابی در جرم موضوع ماده ۵۷۸
۱۰۳	بند سوم - رکن مربوط به شخصیت مجنی علیه در جرم موضوع ماده ۵۷۸

<u>عنوان</u>	<u>صفحه</u>
بخش سوم - شروع، شرکت، معاونت در جرم موضوع ماده ۵۷۸ ق م ا	
مقدمه	۱۰۷
فصل اول - شروع به جرم موضوع ماده ۵۷۸ ق م ا	
گفتار اول - تعریف شروع به جرم	۱۰۷
گفتار دوم - شرایط تحقق شروع به جرم	۱۰۸
بند اول - اراده ارتکاب	۱۰۸
بند دوم - شروع به اجرا	۱۰۸
الف) نظریه عینی یا موضوعی	۱۰۹
ب) نظریه ذهنی یا شخصی	۱۱۰
ج) نظریه مختلط	۱۱۱
بند سوم - متوقف ماندن عملیات اجرایی جرم	۱۱۳
گفتار سوم - بررسی ماده ۵۷۸ ق م ا از لحاظ شروع به جرم با توجه به ماده ۴۱ همان قانون ۱۱۷	
فصل دوم - شرکت در جرم موضوع ماده ۵۷۸ ق م ا	
گفتار اول - تعریف شرکت در جرم	۱۱۷
بند اول - تعریف	۱۱۷

<u>عنوان</u>	<u>صفحه</u>
بند دوم - عناصر تعریف شرکت در جرم	۱۱۷
الف) شرکت کنندگان باید بیش از یک نفر باشند	۱۱۷
ب) فعل ارتكابی هر یک از شرکاء باید جزئی از اجزای عملیات مادی جرم باشد	۱۱۷
ج) علم و اطلاع شرکاء از ماهیت فعل مجرمانه	۱۱۸
د) اثبات تقصیر شرکاء در جرایم غیر عمدی	۱۱۸
گفتار دوم - ماهیت قضایی فعل مجرمانه مورد مشارکت	۱۱۹
گفتار سوم - حدود اعمال ماده ۴۲ ق م ا در ماده ۵۷۸	۱۱۹
فصل سوم - معاونت در جرم موضوع ماده ۵۷۸ ق م ا	
گفتار اول - تعریف معاونت در جرم	۱۲۳
بند اول - تعریف	۱۲۳
بند دوم - عناصر تعریف معاونت در جرم	۱۲۳
الف) از نظر عنصر مادی معاونت	۱۲۳
۱- ارتكاب فعل مثبت معین	۱۲۳
۲- عملیات مادی معاونت حصری است	۱۲۳
۳- اقدامات معاون باید به اتمام رسیده یا مقارن با عملیات مادی مباشر	
جرم باشد	۱۲۴

<u>عنوان</u>	<u>صفحه</u>
ب) از نظر عنصر روانی معاونت	۱۲۵
۱- توافق آگاهانه معاون با مباشر برای ارتکاب جرم معین	۱۲۵
۲- معاونت اصولاً ناظر به ارتکاب جرایم عمدی است	۱۲۶
گفتار دوم - حدود اعمال ماده ۴۳ ق م ا در ماده ۵۷۸	۱۲۶
■ بخش چهارم - مجازاتهای جرم موضوع ماده ۵۷۸ ق م ا	
مقدمه	۱۳۳
فصل اول - مجازاتهای اصلی در جرم موضوع ماده ۵۷۸ ق م ا	
گفتار اول - مجازاتهای مرتکب و آمر اذیت و آزار در غیر موارد فوت (ضرب و جرح)	۱۳۴
بند اول - مجازاتهای مرتکب اذیت و آزار در غیر موارد فوت	۱۳۴
الف) قصاص عضو یا اطراف	۱۳۴
ب) دیه عضو یا اطراف	۱۳۶
ج) حبس تغزیری	۱۴۰
بند دوم - مجازات آمر اذیت و آزار در غیر موارد فوت	۱۴۱
گفتار دوم - مجازاتهای مرتکب و آمر اذیت و آزار در موارد فوت	۱۴۳

<u>صفحه</u>	<u>عنوان</u>
	فصل دوم - مجازاتهای تبعی و تکمیلی و تميمی در جرم موضوع
	ماده ۵۷۸ ق م ا
	گفتار اول - مجازاتهای تبعی و تکمیلی - تميمی در قوانين جزائی گذشته و ق م ا
۱۳۷۰.....	۱۴۶.....
	بند اول - در قوانين جزائی گذشته.....
۱۴۶.....	۱۴۶.....
	بند دوم - در ق م ا سال ۱۳۷۰.....
۱۴۷.....	۱۴۷.....
	گفتار دوم - مجازات تبعی و تکمیلی و تميمی در جرم موضوع ماده ۵۷۸ ق م ا ..
۱۵۰.....	۱۵۰.....
	نتیجه گیری.....
۱۵۵.....	۱۵۵.....
	راه‌حلهای پیشگیری اذیت و آزار.....
۱۵۸.....	۱۵۸.....
	۱- تقویت ادله.....
۱۵۹.....	۱۵۹.....
	ایجاد و وضع مجازاتهای مناسب.....
۱۶۲.....	۱۶۲.....
	۳- درمان بزهکاران بیمار (شکنجه‌گران).....
۱۶۵.....	۱۶۵.....
	۴- آموزش کارآگاهان و مأمورین و مستخدمین دولت و نظارت بر آنها.....
۱۶۶.....	۱۶۶.....
	شرح و بررسی پرونده.....
۱۷۱.....	۱۷۱.....

<u>صفحه</u>	<u>عنوان</u>
	فهرست و منابع و مآخذ
۱۸۱	الف) منابع فارسی
۱۸۱	۱- کتابها و پایان نامه ها
۱۸۳	۲- مقالات و لغتنامه ها و جزوات
۱۸۵	ب) منبع عربی
۱۸۵	ج) منبع خارجی
۱۸۵	د) مجموعه قوانین

«راهنمای علائم اختصاری بکار رفته در این پایان‌نامه»

ق.ا.د.ک = قانون آئین دادرسی کیفری

ق.ا = قانون اساسی

ق.ا.ک = قانون استخدام کشوری مصوب ۱۳۴۵

ق.م.ا = قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۶۲ (سابق) و ۱۳۷۵ (اخیرالتصویب)

ق.م.ع = قانون مجازات عمومی مصوب ۱۳۵۲

ق.م.ع.ک = قانون محاسبات عمومی کشور مصوب ۱۳۶۶

ق.ح.ق.د = قانون حدود و قصاص و دیات

ق.م.ج.ن.م = قانون مجازات جرائم نیروهای مسلح مصوب ۱۳۷۱

حروف اختصاری که در قسمت پاورقی‌ها بکار رفته مبین عبارات ذیل

است.

ص = نشانه صفحه

ج = نشانه جلد

بنام یکتا هستی بخش عالم
بنام آنکه جان را فکرت آموخت

این اثر ناچیز را تقدیم می‌کنم به

پدر و مادر عزیزم که زحمات زیادی کشیده‌اند و اساتید گرانمایه‌ام

جناب آقای دکتر منوچهر خزانی و جناب آقای دکتر رضا نوریها

که عمر پربرکت خویش را همواره صرف اعتلاء و پیشبرد

نظام فرهنگی و حقوقی کشور عزیز و اسلامیمان ایران نموده‌اند

امیدوارم مورد قبول واقع گردد.

نگارنده: بابک حبیبی

تهران شهریور ۷۸

پیشگفتار

«حکومت اسلامی که بر پایه احکام فطری و الهی پایه‌گذاری شده است، مقررات سختی برای حکام و گردانندگان امور مملکتی مقرر داشته، تا هر کس در هر مقام و منصبی که باشد در صورت تجاوز و تعدی مانند افراد عادی بمجازات برسد. این موضوع، پیشرفت حقوقی مهمی است که خلیفه مسلمین از حیث حقوق و تکالیف با افراد عادی برابر و یکسان باشد.^(۱)»

اجتماعات بشری از ابتدا بصورت کنونی نبوده، بلکه بشر پس از کشمکشها و زدوخوردهای فراوان باین نتیجه رسیده است که سعادت یک فرد یا جامعه بدون سعادت سایر افراد در جوامع میسر نیست، از این جهت بخاطر سعادت خود و دیگران با پذیرش محدودیتهائی در حقوق و تکالیف در قبال دیگران به تشکیل جامعه متمدن موفق گردید. کم‌کم باگسترش جوامع امکان نظارت مستقیم بر اعمال و اجرای حقوق و تکالیف برای همه میسر نبود، لذا وظیفه نظارت در اجرای حقوق و وظایف عمومی بعهده دولت یعنی نمایندگان مردم سپرده شد و دولت بنماینده از جامعه، در تعیین مجازات و حفظ نظم ذیحق شناخته شد.

از آنجائیکه نمایندگان قدرت جامعه نیز باید تابع قواعد و ضوابطی باشند، ضرورت وضع قوانین جزائی برای کارکنان دولت احساس شد، بخصوص در جوامعی که پس از یکدوره قانون‌شکنی کارگزاران دولت، بر اثر انقلابات مردمی، به ماهیت حکومت ظالمانه آنها پی برده بودند هرچه بیشتر و شدیدتر بوضع مقررات و ضوابط خاص برای محدود کردن اختیارات عمال حکومت پرداختند و مجازات‌های شدیدتری برای کارمندان

۱- صغری - علی - مجله کانون وکلا شماره ۸۷ - ص ۴۰ و بند اخیر اصل یکصد و هفتم قانون اساسی نیز در این زمینه مقرر می‌دارد: «رهبر در برابر قوانین با سایر افراد کشور مساوی است.»